

Samråd vedr. udviklingssamarbejdet med Mali

Jeg har glædet mig til i dag. Til at komme og drøfte principiel udviklingspolitik - og udviklingspolitik når det er svært - med jer. Og til at drøfte vores udviklingssamarbejde med en af vores vigtigste partnere – nemlig Mali.

Politikens artikel

Men før vi starter, vil jeg gerne komme med en kommentar vedr. Politikens artikel, som var årsagen til indkaldelsen af samrådet. Jeg var ærgerlig over Politikens forsideartikel den 11. april. Ikke fordi det var en negativ historie om udviklingssamarbejdet med Mali. Men ærgerlig fordi artiklens hovedbudskab om, at ½ milliard kroner er spildt, faktisk er forkert. Og ærgerlig fordi artiklen er præget af fejl og alvorlige udokumenterede påstande, som er med til at afspore den ellers vigtige debat. Det fortjener dansk udviklingspolitik ikke. Og det fortjener de mange fattige og udsatte mennesker, vi søger at hjælpe i verden gennem vores udviklingssamarbejde, heller ikke. Jeg vil ikke gå nærmere ind i rækken af fejl i Politikens artikel, men blot henvise til mit svar på det skriftlige spørgsmål fra Jakob Ellemann-Jensen om samme sag.

Om udviklingssamarbejdet generelt – et politisk og principielt valg

Når man ser på de seneste udviklingspolitiske sager, vi har drøftet i Folketinget og som har været oppe i pressen, mener jeg, at vi skal passe på med at sænke niveauet i debatten til sort og hvidt. Til om det enten er ”fryd og gammen” eller ”pengene ud af vinduet”, som det er sket i f.eks. denne sag og sagen om Uganda, som begge netop fremhæver de udfordringer og komplekse dilemmaer, der er en del af udviklingssamarbejdet, og ikke mindst udviklingssamarbejdet med skrøbelige stater som f.eks. Mali.

Udviklingssamarbejdet er et politisk valg. Vi har besluttet at have et udviklingssamarbejde, fordi vi er solidariske, og fordi vi har overskuddet til at være solidariske med dem, som har for lidt i verden. Vi gør det, fordi vi vil skabe positiv forandring i verden – sammen med andre. Vi er også bevidste om, at det på lang sigt er nødvendigt for vores egen velstand og sikkerhed, at udviklingslandene udvikler sig, og at vi får bugt med fattigdommen. Udviklingssamarbejdet er med andre ord ét instrument i værktøjskassen for at fremme universelle værdier og mål som bæredygtig udvikling. Vi har store ambitioner for udviklingssamarbejdet, og vi stiller store krav til vores partnere.

Udviklingssamarbejdet med skrøbelige stater

Vi er ikke i Mali for de letkøbte sejre, men fordi det er her, der er behov.

Udviklingssamarbejde med så skrøbelige lande som Mali er vanskeligt. Det er det også i Afghanistan, og det er det i Somalia. Men det er et principielt valg, regeringen har taget at gå ind med udviklingssamarbejde, dér hvor behovene er størst, og hvor det er sværest. Det er et principielt valg, regeringen har taget med beslutningen om at styrke vores engagement i skrøbelige stater. Det er også en prioritering, der ligger i den udviklingsstrategi, som et enstemmigt Folketing tilsluttede sig i maj 2012. Det valg har vi taget, bl.a. fordi tre ud af fire af verdens fattigste vil leve i skrøbelige stater i 2030, hvis vi ikke ændrer udviklingen i disse lande. Sætter vi ikke ind i disse lande, vil det være katastrofalt for deres befolkninger og for den interne og regionale sikkerhedssituation. Men det vil så sandelig også få betydning for os i vores del af verden, fordi vores indsats i disse lande – ud over på lang sigt at bidrage til øgede vækstmarkeder – på kort og mellemlang sigt medvirker til at forebygge international terror og øgede flygtningestrømme.

Vi arbejder for mærkbare resultater, men jeg kan ikke garantere succes af de danske indsatser. Jeg kan heller ikke garantere, at danske bistandskroner ikke går tabt,

selvom vi gør alt for at undgå det og reagerer kontant, hvis det sker.

Udviklings samarbejdet er nødvendigt i disse lande. Engagerer vi os ikke, er der garanti for fiasko. Samlet set fører vores investeringer i skrøbelige stater til vigtige ændringer for de mest fattige og udsatte i verden. Vi skal bare huske på, at udgangspunktet er ufattelig lavt, og at vi må væbne os med tålmodighed – også når der er tilbageslag.

Når vi investerer i statsopbygning i skrøbelige stater, arbejder vi for at opbygge stater, der kan tage sig af og inddrage deres befolkninger. Det er vi nødt til. Vi kan ikke bruge NGO-bistand til at opbygge statsstrukturer. Vi er nødt til at støtte og – når muligt – kanalisere vores bistand gennem de nationale systemer og strukturer. Når vi bruger systemerne, er vi med til at opbygge dem. Samtidig lægger vi stor vægt på en stærk national dialog mellem regeringen og befolkningen, så løsninger kan være lokalt forankret og bæredygtige. På den måde opbygger vi skridt-for-skridt de statslige strukturer og offentlige myndigheder, så de sættes i stand til at levere serviceydelser til borgerne. Vi styrker muligheden for at opbygge den sociale kontrakt mellem stat og borgere, som er så afgørende for at skabe levedygtige stater. Det var det, vi gjorde med den danske budgetstøtte til Mali før 2012, som vi måtte afbryde i forbindelse med kuppet i 2012. I 2013 besluttede tidligere udviklingsminister Christian Friis Bach på trods af de mange risici forbundet med budgetstøtte at genoptage støtten via en såkaldt statsopbygningskontakt i regi af EU. Det var vurderingen, at risikoen for et statskollaps og eventuelt en islamistisk inspireret magtovertagelse, hvis ikke staten blev tilført ressourcer, var større, end hvis vi undlod at gøre noget.

Det var og er risikabelt, både politisk og finansielt, men der er ingen vej uden om, hvis vi skal hindre, at staten bryder sammen igen – eller bidrage til at sikre, at hvad der kunne være blevet til en stat rent faktisk får mulighed for at udvikle sig til at blive

det. Det vigtigste er, at vi aldrig bliver grebet af en holdning om, at vores indsats og solidaritet ikke nytter. Det er ganske enkelt heller ikke rigtigt, hvis vi ser på resultaterne af 2015-målene. En god nyhed fra Verdensbanken er, at 20 skrøbelige og konfliktramte samfund nu har nået mindst et af 2015-målene.

Korruption

Korruption er som nævnt et arbejdsvilkår i udviklingssamarbejdet, hvor vi arbejder med svage regeringer. Det gælder både i traditionelle prioritetslande såvel som i de mere skrøbelige af slagsen. Det er en risiko, som vi er og skal være villige til at løbe, hvis vi overhovedet vil engagere os i samarbejdet med udviklingslande. Dette er på ingen måde ensbetydende med, at vi accepterer korruption. Hver eneste gang vi opdager svindel med danske midler, afføder det en kontant og konsekvent reaktion. Vi giver aldrig en blanco check. Jeg har i svaret på det skriftlige spørgsmål fra Jakob Ellemann-Jensen vedr. Mali redegjort for vores indsats for at komme korruption til livs i vores udviklingssamarbejde og i øvrigt bistå med at opbygge de strukturer og systemer i landene, der kan sætte dem i stand til selv at bekæmpe korruption.

Samråds-spørgsmålet fra Mette Boch vedr. Mali

På baggrund af disse generelle betragtninger, vil jeg nu gå videre til at svare på spørgsmålet fra Mette Boch om vores udviklingssamarbejde med Mali. Da Danmark under den tidligere borgerlige regering startede udviklingssamarbejdet med det dengang mere stabile Mali i 2006, var den væsentligste årsag til vores engagement, at Mali var – og er – et af de fattigste lande i verden. I dag nr. 182 ud af 187 lande på FN's udviklingsindeks. Siden 2006 – og ikke mindst i kraft af vores tilstedeværelse i Sahel – har vi lært, at sikkerhedssituationen i regionen også har implikationer for Europa og Danmark. Terror, organiseret kriminalitet og immigrationspresset fra syd mod nord udfordrer Europa på vores værdier, sikkerhed, interesser og velfærd. Krisen i Sahel er blot én grænse væk fra Europa. Derfor er Mali og Sahel i dag en prioritet

for hele regeringen. Og det danske engagement i Sahel er baseret på en bred og samtænkt palet af instrumenter i den udenrigspolitiske værktøjskasse – politisk dialog, et betydeligt udviklingsmæssigt og humanitært engagement samt vores militære bidrag til FN styrken MINUSMA i form af et stabsofficer-bidrag og et Herkules transportfly.

Derfor blev vi også i Mali, da det for alvor blev svært. Da sikkerhedssituationen forværredes i 2012-13, og landet blev kastet ud i en reel krig og oprør. Dette gjorde ikke vores arbejde nemmere og øgede risiciene. Også de sikkerhedsmæssige risici, som vores medarbejdere lever med dagligt. Men denne udvikling gjorde samtidig vores engagement endnu vigtigere. Og vi veg ikke pladsen. Som sagt; der er ingen garanti for succes, når vi engagerer os, men der er garanti for fiasko, hvis det internationale samfund trækker sig, når det bliver rigtigt svært. Det samme gælder i forhold til den seneste udvikling i det nordlige Mali, som viser hvor skrøbelig situationen er, og som viser behovet for, at vi og det internationale samfund er der.

Ser vi tilbage, har en af de centrale udfordringer i udviklingssamarbejdet med Mali fra 2006 og i årene frem været, at kapaciteten på alle niveauer i den offentlige sektor har været meget lav, og der har ligeledes været begrænset know-how i den private sektor. Disse forhold har bidraget til, at udviklingssamarbejdet har været præget af langsommere fremdrift end vi forudså i 2006. Dertil kom statskuppet i foråret 2012 og de efterfølgende kriser i Mali, som også har ændret og fortsat ændrer rammerne for udviklingssamarbejdet. Vi har fra dansk side løbende vurderet, og når relevant justeret, udviklingssamarbejdet med Mali i takt med vores opnåede erfaringer og udviklingen i Mali.

Da vi startede vores engagement i Mali i 2006 lagde vi vægt på at skabe konkrete resultater for den maliske befolkning samtidig med støtte til opbygningen af staten i

Mali og styrkelse af de svage institutioner. På trods af de nævnte udfordringer og meget svage institutioner har det danske udviklingssamarbejde med Mali bidraget til en lang række af konkrete resultater, som har været til stor gavn for befolkningen i Mali. Lad mig nævne blot et par eksempler. Indenfor retssektoeren har uddannelse af indtil videre 210 barfodsjurister – heraf over halvdelen kvinder – forbedret rettighedssituationen for tusindvis af maliere, som bl.a. har fået bilagt stridigheder og modtaget hjælp til anerkendelse af deres jordrettigheder. Den nationale menneskerettighedskommission er blevet styrket, så den nu spiller en aktiv rolle i den offentlige debat. Inden for privatsektorudvikling har udviklingssamarbejdet resulteret i støtte til 600 mindre virksomheder samt fastholdelse og skabelse af omkring 6.000 jobs. Og inden for vandsektoren sikrer den danske støtte adgang til rent drikkevand for godt 500.000 personer både i byerne og på landet.

Korruption i Mali

Når det gælder kampen mod korruption er spørgsmål vedrørende god regeringsførelse og straffrihed en meget vigtig og fast del af vores politiske dialog med de maliske myndigheder. Jeg tog selv spørgsmålet op med flere ministre, da jeg besøgte Mali i marts. Svag kapacitet er generelt et stort problem i Mali, og det øger selvsagt risikoen for uregelmæssigheder. Derfor er det noget, vi følger ganske tæt gennem regelmæssige monitorering af aktiviteterne.

Med hensyn til mistanke om misbrug og svindel med udviklingsmidler, som rutinemæssigt indberettes til Rigsrevisionen, har ambassaden i Bamako siden 2007 indberettet i alt tretten sager, hvoraf de ni er afsluttede, mens fire er igangværende. De ni sager omhandlede omkring 1,4 mio. kr., men kun i en enkelt af de ni afsluttede sager måtte ambassaden konstatere et faktisk tab på 21.603 kr. Sagen vedrørte manglende faktura, forfalskning af faktura og to virksomhedsejere, der ikke kunne identificeres, selvom de havde fået udbetalt støtte. De øvrige otte sager er løst ved, at

der enten er rettet op på uregelmæssigheder, eller også er de berørte midler blevet tilbagebetalt, typisk af den maliske stat. De fire tilbageværende sager omhandler ca. 0,5 mio. kr., men er endnu ikke afsluttede. Herudover har der været to sager fra Mali, som vedrører støtte udbetalt til danske NGO'er direkte fra Udenrigsministeriet.

Nu står jeg selvfølgelig ikke her og siger, at der ikke er store udfordringer med korrupsion i et land som Mali, og at alt bliver opdaget. Som jeg har redegjort for, er det én af de store udfordringer ved at arbejde i disse skrøbelige situationer. Men trods de store problemer med korrupsion, er der trods alt langt til at drage en konklusion om, at 500 millioner kroner – eller en stor del af dem - er blevet spildt.

Jeg orienterede jer i sidste uge skriftligt om den aktuelle sag om uregelmæssigheder vedrørende offentlige indkøb i Mali. Jeg vil gerne understrege, at sagen ikke direkte involverer misbrug af danske midler, MEN sagen har implikationer for tilliden til de maliske offentlige systemer og myndigheder, og optagelsen af lån uden for de offentlige budgetter ligger uden for rammerne af grundlaget for budgetstøtten. Den maliske regering har foretaget betydelige offentlige indkøb af bl.a. et præsidentielt fly, der ikke har været i overensstemmelse med normale budgetmæssige procedurer. Jeg reagerede derfor med det samme, og besluttede foreløbigt at udsætte udbetalinger af dette års budgetstøtte på 22,5 mio. kr. til Mali, indtil sagen er afklaret. Vi vil i lyset af den aktuelle forværrede sikkerhedssituation i Mali i tæt koordination med andre partnere, herunder især EU, og i samarbejde med den maliske regering, arbejde for at skabe forudsætningerne for, at støtten kan genoptages.

Udviklingsbistanden til det nordlige Mali jf. samrådsspørgsmålet

Mette Boch spørger også til mit citat i Politikens artikel om, at ”det er helt sikkert, at de offentlige midler ikke er gået til udvikling af de fattige regioner i den nordlige del af landet”. Citatet i Politiken blev bragt ude af sin sammenhæng. Det er min

vurdering, at der i perioden op til kuppet ikke blev gjort tilstrækkeligt fra den tidligere regerings side i forhold til at få løst problemerne i nord. Det gælder både allokering af offentlige ressourcer, og det gælder håndhævelse af lov og orden. Det er generelt vores vurdering, at under 10 pct. af det offentlige budget fordeles på lokalt niveau i Mali. Det er altså ikke kun det nordlige Mali, der har haft vanskeligt ved at få del i de offentlige goder. Men de store afstande, de vanskelige klimatiske forhold og den lave befolkningstæthed i de nordlige regioner betyder, at udviklingsindsatser er relativt dyrere at gennemføre, og det bidrager til at befolkningen i nord føler sig særligt isoleret og udsat for forskelsbehandling.

Lad mig afslutningsvist sige, at Danmark både under denne og den borgerlige regering internationalt har været bannerfører for at engagere os i skrøbelige stater. Vi er gået foran med at opbygge systemer for risikohåndtering. Vi er anerkendt for vores engagement, der samtænker udviklingssamarbejdet, diplomati og fredsoperationer; og for tålmodigheden til at arbejde langsigtet – også i forbindelse med de tilbageslag, der altid opstår i disse stater. Det har været med til at fremme fred og udvikling, og det kan vi sammen være stolte af.

Som jeg nævnte indledningsvist, mener jeg, det er vigtigt at se lidt bredere end bare på Mali i denne sag. Den rammer lige ind i kernen af, hvorfor vi engagerer os i fattige – og ofte skrøbelige – lande. Her er intet sort og hvidt. Virkeligheden og dilemmaerne er mere komplicerede end som så. Historier og udokumenterede påstande som dem i Politiken skader ufortjent udviklingssamarbejdets omdømme. Og dette i en tid, hvor der er enormt behov for dansk udviklingssamarbejde.